

**Zucchini
bra grönsak**

Gunilla Nordberg är en av Sveriges största zucchiniodlare. Skörden är en intensiv period, zucchini växer snabbt och odlingen måste gås över och skördas varje dag. Att skörda Erikstorps zucchinifält är en vandring på två mil varje dag.

* Gunilla Nordberg

- **Ålder:** 58 år.
- **Familj:** Maken Per-Olof Nordberg, fem barn och sex barnbarn. "Alla är kvar i Västergötland."
- **Utbildning:** Gymnasium, Valla folkhögskola samt diverse kortkurser, bland annat som butiksdemonstratör för frukt och grönt.
- **Verksamhet:** Lantbrukare på Erikstorp, utanför Mariestad, ordförande i GRO samt i styrgruppen för Tillväxt Trädgård.
- **Fritid:** Sjunger gärna, både solo, i kvartett och i kör. Är gärna hemma på fritiden eftersom jag reser mycket i mina uppdrag, hade 89 resdagar förra året.
- **Bok som du rekommenderar:** "Skojarna i örtagården" av Arto Paasilinna, om en polis förklädd till Kravkontrollant och hans vedermödor i norr, Finland.
- **Bra mat av vitkål:** Finns hur mycket som helst, vitkål är det mest användbara livsmedel vi har! Den kan ätas rå, stekt, kokt, syrad och stuvad. I LCHF-diet, i stället för potatis, steker jag lök, gärna rödlök och vitlök, sedan fräser jag i vitkål och kryddar upp det ordentligt med curry, det gillar alla. Sen kan du göra paj på den också. Ta ett pajskal, i med kålen, löken och curryn och gör en äggstanning med stark ost. Folk tror att du har en kycklingpaj, men den är helt vegetarisk, vitkål går att använda till allt!

FOTO: TOMAS SÖDERGREN

Här GROr framtidens lantbruk!

Trädgård är en bransch med goda framtidsutsikter. Här finns stora möjligheter att slå sig fram för den som vill utveckla sitt lantbruksföretag. Det menar Gunilla Nordberg, ordförande för GRO och grönsaksodlare i Västergötland.

TEXT MARCUS FRENNEMARK FOTO CARLA KARLSSON

Sista veckan i april är lite lugnet före stormen hos Gunilla och Per-Olof Nordberg på gården Erikstorp, strax öster om Mariestad. Växthusen är fyllda med egenproducerade plantor som väntar på att få komma i jorden. På körplanen utanför har ett första parti vitkålsplantor ställts ut för avhärdning.

– Vårbruket blir sent i år, konstaterar Gunilla Nordberg, i fjol sådde vi rödbetor redan 27 mars, i år har vi inte sätt någonting ännu.

När vårbruket med sådd och plantering väl kommer i gång blir det full rulle

på gården och först framåt slutet på oktober, när den sista vitkålen skördats, lägrar sig lugnet igen.

FAST LUGN OCH ro hör inte riktigt ihop med Gunilla Nordberg, runt henne händer det saker. Som ordförande i GRO, Gröna näringens riksorganisation, och för Tillväxt Trädgård är hennes almanacka fulltecknad och resdagarna många.

– Det är en gåva att få vara med och vara förtroendevald. Man möter så mycket kloka människor och driftiga företagare, säger Gunilla Nordberg.

På hennes farstugolv står en rad väl-

fyllda pärmar, tidpunkten på året säger att det troligen rör sig om räkenskaper på väg in eller ut för revision.

– Jag är revisor i pastoratet också, det är deras räkenskaper som jag ska granska, förklarar Gunilla.

SOM FÖR SÅ många andra föreningsmäniskor på landsbygden började det med 4H. Det ena uppdraget ledde till det andra, ansvaret och uppgifterna växte.

– Det var en demokratisk skola, du lärde dig ta ansvar och fatta beslut. Det har jag nytta av varje dag, säger Gunilla.

1980 började Gunilla och Per-Olof med

grönsaker. När Gunilla slutade sitt jobb på Studieförbundet 1985 utökade de verksamheten och sedan dess har de jobbat sida vid sida på gården.

– Planering och fröer sköter vi ihop. Odlingen, försäljningen och arbetskraften det är Pers område. Emballage, logistik och administration är mitt ansvar.

DET ÄR FRAMFÖR allt tre kulturer som odlas på gården, rödbetor, zucchini och vitkål.

Vitkål är den största och den man hållit på med längst. Det är vitkål avsedd för lagring och försäljning under hela vintern

som produceras och gårdens ekonomibyggnader har bytts om till lager.

Vitkålsskörden börjar i slutet på augusti och avslutas ett normalår, om sådana finns, runt den 20 oktober.

Knippade rödbetor och zucchini är sommarprodukter. Drygt 50 000 knippen rödbetor produceras årligen, medan zucchini kan variera kraftigt från år till år. Under den blöta och kalla sommaren i fjol blev det bara 70 ton, ett riktigt bra år blir det nästan det dubbla.

– Zucchini är en bra grönsak och konsumtionen ökar. Men det är en utpräglad

Årets första omgång av vitkålsplantor har ställts ut för avhärdning i slutet på april. Det är vitkål för lagring som odlas på gården och det brukar finnas vitkål kvar i lagret fram till mars månad. Nordbergs odlar sorter som har tolerans mot klumprotsjukan, därför vågar de komma tillbaka med kål på fältet ungefär vart tredje år.

Vitkål
största
grödan

Jordgubbar
ny satsning
på gården!

FOTO: THOMAS CARLGREN

Jordgubbar odlas för första året på Erikstorp. Bären är avsedda för den lokala marknaden eftersom de flesta tidigare odlarna i bygden slutat.

Två växthus på gården används för att dra upp plantor till grönsaksodlingen.

* Tillväxt Trädgård

► Tillväxt Trädgård är ett samarbetsprojekt mellan näringsliv och universitet med målsättningen att öka tillväxten inom svensk trädgårdsnäring och bidra till att omsättningen kan fördubblas under tioårsperioden 2008-2017.
► Bakom projektet, som är inne på sin andra treårsperiod, finns SLU Alnarp, GRO, LRF, hushållningssällskapen samt privata rådgivningsföretag.
► Projektet disponerar en tillväxtfond som kan bevilja anslag till företagsnära, kunskapsinriktade aktiviteter med tillväxtperspektiv. Prioriterade områden under den nuvarande perioden är:
■ Naturressurernas hållbara nyttjande.
■ Marknads- och företagsutveckling.
■ Kvalitet och hälso-mervärden
► Gunilla Nordberg är ordförande i styrgruppen för Tillväxt Trädgård.

Det är fortfarande en bransch där du kan arrendera ett par hektar, låna maskiner och prova ett år.

Det är frigitkuklor som ligger i kukan. De bidrar till att magasinera värme närmast plantan.

► färskvara som måste skördas vid rätt tidpunkt, missar du en skördefärdig zucchini ena dagen måste du kasta den nästa dag. Zucchini odlas på upphöjd bädd som är klädd med nedbrytbar folie. Efter plantering täcks plantorna med väv för att höja temperaturen och skydda mot frost. Folien hindrar ogräsen, men det krävs ändå lite handrensning runt plantan. När skörden är över på sensommaren är det bara att sätta kultivatoren i biofolien och bruka ner den.

MED MER ÄN 30 års erfarenhet av grönsaksodling konstaterar Gunilla Nordberg att mycket har förändrats och produktio-

nen blivit mer komplicerad. Alla produkter görs färdig för butik på gården och försäljning sker genom Mellansvenska odlare ekonomisk förening. Det finns en uppsjö av olika förpackningar och märkningar som ska ske till respektive kund. Men grönsaksodling är fortfarande en bransch där nybörjare kan prova sig fram utan alltför stora risker. – Det är fortfarande en bransch där du kan arrendera ett hektar, låna maskiner och prova ett år. Det är din arbetsinsats och kapacitet som odlare som avgör om du lyckas, säger Gunilla Nordberg. En stor del av svenskarnas grönsakskon-

sumtion är importerad, även under odlingssäsong i Sverige. Här borde finnas möjligheter för flera att slå sig in, menar Gunilla Nordberg. Men det finns kulturer som är tuffare än andra. Morötter, lök och sallad är svårt att slå sig in på, palsternacka och växthusgurka likaså. – Men det finns mycket annat kvar att välja på, säger hon.

KONSUMTIONSMÖNSTER ändras även i grönsaksdisken. Rotfrukterna har fått en renässans och babyleafs är en expansiv nykomling. Framgångarna för babybladen tillskriver Gunilla Nordberg i stor utsträckning SLU Alnarp, som fångade upp trenden nere i Europa, tog reda på vilka blandningar som passade bäst hos svenskarna och introducerade dem för svenska odlare. Den svenska trädgårdsbranschen består inte bara av åtliga växter och inte ens bara

av växter. Även den växande marknaden runt anläggning och utemiljö tillhör branschen och när alla delar summeras ihop, som i förra årets branschbeskrivning från SLU, handlar det om värden på runt 30 miljarder kronor och 40 000 arbetstillfällen på årsbasis. – Branschbeskrivningen är viktig för oss i kontakterna med myndigheterna, inte minst när det gäller utbildning. Det är en av våra stora utmaningar. Det utbildas på tok för lite folk på naturbruksgymnasierna och vi har svårt att få gehör hos Yrkeshögskolemyndigheten. De trodde det 1 800 personer jobbade med trädgård, branschbeskrivningen visade att det handlade om 40 000 i stället. **INOM PROJEKTET TILLVÄXT** Trädgård händer det många spännande saker, framhåller Gunilla Nordberg. Idén om samverkan mellan SLU och näringen väcktes

redan 2004, men det dröjde till 2008 innan det fanns finansiering och den kom på plats. Här finns möjlighet för intressenter att söka medel ur en tillväxtfond, men den del som Gunilla Nordberg lyfter fram är mötesplatserna och rådslagen som skapats inom projektet. – Det är så spännande, stora och små företag som möts, det knyts kontakter och folk vill knappt gå hem. Jag blir så lycklig när jag är med och hör hur de tänker. **GRO ÄR SEDAN** några år en del av LRF:s organisation och det har blivit en lyckad lösning tycker Gunilla Nordberg. Speciellt arbetet med växtskyddsfrågorna tycker hon löper smidigt och professionellt. Att se till att det finns växtskydd tillgängligt även för de kulturer som odlas i liten omfattning är en utmaning som klarats genom fusionen med LRF. – Jag hörde en medlem som sa att bara

Grönsaksodlingen är den viktigaste delen av Gunilla och Per-Olof Nordbergs företag. Spannmålsodlingen tjänar mer som omväxlingsgröda på den här gården. De arrenderar också ut en del åker som inte lämpar sig för grönsaker och arrenderar till en andra åkrar med bättre grönsaksjord.

FOTO: KJELL NILSSON

FOTO: ÅKE LINDAU

Med utökad säsong och produktutveckling tror jag vi kommer att få se fler frukter och bär.

en dispens på ett växtskyddsmedel betalar min medlemsavgift tio år framåt.

Men alla odlare är förstas inte med bland GRO:s knappt tusen medlemmar. Gunilla Nordberg bedömer att man har 80 procent av arealen på frilandsgrönsakerna och 75 procent av arealen i bärodlingen, men en betydligt lägre procent av odlarna.

– Det är förstas en styrka för oss att de stora odlarna ser nyttan av att vara med, att ha någon bakom sig som kan hjälpa till. Vi måste om vi ska ha stuns i det vi gör vara med i en lobbyorganisation med kapacitet, som LRF.

Det finns småskaliga företag inom trädgårdsnäringen, men det finns också riktigt stora. Produktionsvärdet per kvadratmeter

är högt och ett växthus med tulpaner kan omsätta mer än ett mjölkföretag med 5-600 kor.

– Skulle du komma upp i vår omsättning på en mjölkgård hade det krävts hundra kor, det är vad banken säger i alla fall.

PÅ FRUKT- OCH bärsidan ser Gunilla Nordberg stora utvecklingsmöjligheter i framtiden. Hon tar rabarbern som exempel. Det var bara en produkt som såldes när folk gjorde paj på våren. I dag har säsongen förlängts, det görs efterrätter av rabarber hela sommaren, det görs chutney och mycket annat.

– Med utökad säsong och produktutveckling tror jag vi kommer att få se på fler

frukter och bär. Jag har sagt till förädlarna att jag vill ha större krusbär, de är bortglömda och vi äter kiwi i stället. Vi har satsat pengar från Tillväxt Trädgård i ett plommonprojekt, det tror jag kan bli något. Äpple kan odlas på fler ställen i landet och musten av andra sorteringen kan bli ett klipp. Det är en resa vi har framför oss för att fylla frukt- och grönsaksdiskarna.

Själva har Nordberg gjort en satsning på jordgubbar. I fjol planterades ett knappt hektar sedan de sett sig om i bygden och konstaterat att det inte fanns några jordgubbsodlare kvar.

– Det är så med oss att vartannat år måste vi prova något nytt. Det går inte att stå stilla, du måste nosa och vara nyfiken.

* Svensk trädgårdsnäring

► Den samlade svenska trädgårdsnäringens tyngd inom ekonomi och sysselsättning låter sig inte så tydligt beskrivas i offentlig statistik. Därför har branschen låtit SLU Alnarp göra en branschbeskrivning. Den beskriver branschen i tre delar: hortikulturell primärproduktion, utemiljötjänster samt fritidsodling.

► Det samlade produktionsvärdet av den hortikulturella primärpro-

duktionen har beräknats till drygt 7 miljarder kronor. Till denna sektor, som sysselsätter cirka 8 000 årsverken, räknas produktion av potatis, grönsaker, bär, med mera, men också produktion av prydnads- och plantskoleväxter.

► Inom primärproduktionen finns cirka 6 000 företag, varav 5 200 är frilandsodlingar och drygt 700 är växthusföretag. Ungefär 50 000

hektar åker används frilandsodling och de största grödorna är potatis och konservärt. Utemiljötjänsterna har värderats till drygt 22 miljarder kronor. Här finns det professionella arbetet med att hålla ordning på parker, golfbanor, kyrkogårdar och andra offentliga utemiljöer. Denna sektor beräknas sysselsätta cirka 33 000 personer på årsbasis.

Även fritidsodlingen är omfattande. Det finns 2,6 miljoner trädgårdar och 50 000 kolonilotter i Sverige. Hushållens samlade inköp av produkter för trädgården uppgick 2010 till 12,9 miljarder kronor och odling är den vanligaste fritidsaktiviteten vid sidan om promenader. Källa: "Branschbeskrivning Trädgård – område hortikultur, utemiljö och fritidsodling", SLU, Omvärld Alnarp.